

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Жукова Ярослава

*здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту української філології та соціальних
комунікацій Черкаського національного університету ім. Богдана
Хмельницького*

Науковий керівник:

Руденко Вікторія

*кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри
методики навчання, стилістики й культури української мови
Черкаського національного університету
ім. Богдана Хмельницького*

Довідкові джерела з лінгвометодики свідчать, що суть інтерактивного методу («inter» – взаємний, «act» – діяти) полягає у взаємодії, співпраці в режимі бесіди, діалогу тощо [5]. Важлива ознака інтерактивного методу полягає в тому, що він орієнтований на ширшу взаємодію учнів не тільки з учителем, а й між собою; цей метод скерований на домінування активності учнів у процесі навчання. Місце вчителя в інтерактивних уроках зводиться до спрямування діяльності учнів на досягнення мети уроку.

Зважаючи на дослідження О.Пометун, Л. Пироженко, О. Павлик, Г. Стеценко, С. Сисоевої та ін., можемо констатувати, що інтерактивне навчання – це спосіб пізнання, який здійснюється у формах спільної діяльності вчителя та учнів: усі взаємодіють, обмінюються інформацією, спільно знаходять вихід зі складних обставин, моделюють ситуації, оцінюють дії однокласників і власну поведінку. Учні за таких умов є суб'єктами навчання, автономним елементом навчальної системи.

Для інтерактивного процесу характерна висока інтенсивність комунікації, організація і розвиток діалогічного спілкування, що має на меті налагодити сприятливі комунікативні зв'язки між учнями в ході активної взаємодії. Завдяки діалоговому спілкуванню на уроці української мови учні вчаться критично мислити, знаходять вихід зі спроектованих труднощів на основі аналізу конкретної ситуації, зважують альтернативні думки, а також беруть участь у дискусії [2, с. 23]. Така активність учнів є суттєвою, корисною та цільовою установкою, яка здійснюється з

максимальною мотивацією класу й за мінімального контролю з боку вчителя. Це процес прагнення дізнатися нове, брати участь в обговоренні, реалізація можливості бути почутим, виявити свої знання і здібності, емпатію [4, с. 15].

У зв'язку з вивченням довідкової літератури з теми, а також під час спостереження за навчальним процесом у ЗЗСО під час педагогічної практики ми зрозуміли, що реалізація інтерактивних методів на уроці української мови дає змогу формувати комунікативну компетентність учня; відчувати учням важливість власної позиції; використати групову роботу на уроці; розкрити творчі можливості учнів; дати можливість учням оптимально використовувати екстралінгвістичні засоби спілкування (міміка, жести, манера триматися, спосіб говорити); відчувати себе в ролі іншого; здійснити самооцінку власної діяльності, уміти критично (схвально) висловитись щодо позиції іншого тощо.

Навчальний процес, який побудовано на використанні інтерактивних методів, організовується з урахуванням залучення до процесу пізнання всіх учнів класу без винятку. Співдіяльність означає, що кожен здійснює особливий індивідуальний внесок у спільний результат, і під час роботи відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності, організовується індивідуальна, парна та групова робота, використовується проектна діяльність, рольові ігри, впроваджується робота з документами та різними джерелами інформації. Інтерактивні методи засновані на принципах взаємодії, активності учнів, мають за основу груповий досвід, забезпечують обов'язковий зворотний зв'язок. Таким чином інтерактивні методи забезпечують високу мотивацію, міцність знань, творчість і фантазію, комунікабельність, формування активної життєвої і громадянської позиції, налаштовують на командний дух, забезпечують цінність індивідуальності, свободу самовираження, взаємоповагу, демократизм.

Інтерактивні форми та методи навчання дають змогу значно швидше розкрити творчий потенціал учнів. Одним із найбільш популярних у роботі словесника методів інтерактивного навчання є метод проєктів. Дидактичний проєкт – це освітня стратегія, у якій учням надається можливість вибору теми, а від них вимагаються організаторські здібності, ініціатива, вміння розуміти проблему та підготовка плану реалізації завдання [2, с. 170]. Під час реалізації навчального проєкту учні набувають різних умінь, зокрема здатності до планування роботи, самостійного пошуку та відбору інформації, розв'язання проблем, умінь працювати в групі та оцінювати результати своєї роботи та діяльності однокласників. Крім того, цей метод активізує учнів, адже вони виконують практичні завдання, діють у реальних ситуаціях, а це сприяє ефективнішому засвоєнню матеріалу.

Одним з основних завдань навчання української мови є розвиток в учнів усіх видів мовленнєвої діяльності, здатності до діалогу, розуміння іншої людини, тому актуальним є використання іншого популярного інтерактивного методу – дискусії. На думку О. Пометун, вміння вести дискусію та брати участь у ній є одним із базових умінь учня. Дискусія сприяє формуванню здатності розглядати питання на уроках української мови неоднозначно, різноаспектно [4, с. 83]. До процесу обговорення залучаються всі учні, навіть ті, які за традиційної форми ведення уроку ухиляються від відповідей, обговорення, не виявляють ініціативності. У процесі спостереження за уроками української мови в школі ми помітили, що під час дискусії добре помітно, чи вміють учні планувати свою діяльність, іти на компроміси, слухати одне одного, аргументовано доводити свою позицію, володіти власними емоціями.

Популярним у шкільній практиці навчання української мови є метод, що вимагає участі всіх учнів, – мозковий штурм – оперативний метод розв'язання проблеми на основі стимулювання творчої активності, за якого учасникам обговорення пропонують висловлювати якомога більшу кількість варіантів рішень, у тому числі найфантастичніших [2, с. 96]. Під час організації мозкового штурму необхідно ознайомити учнів з основними правилами проведення його: називаючи ідеї, не можна повторюватися; що ширший список ідей, то краще; слід досліджувати проблему різнобічно, розширювати та поглиблювати різні підходи; ідеї не оцінюються і не критикуються. Знаючи правила, учні вільно висловлюють власне бачення проблеми, формулюють свою думку. Усі запропоновані ідеї записуються на дошці, а після обговорення визначаються найважливіші. Успіх мозкового штурму залежить від психологічної атмосфери та активності обговорення, тому важлива роль ведучого, який контролює процес «нанизування» ідей.

Інтерактивний урок української мови є своєрідною формою навчання, що заснована на інтенсивному міжособистісному спілкуванні та взаємодії всіх суб'єктів, залучених до навчально-пізнавального процесу. Упровадження технології інтерактивного навчання в хід і зміст уроку української мови необхідне не тільки у зв'язку з тим, що це призводить до формування комунікативної компетентності, становлення високого рівня результативності та продуктивності навчального процесу, більш дружньої, доброзичливої атмосфери в класі, підвищення самооцінки школярів, а й у зв'язку із запитамі суспільства: воно потребує сучасних, освічених, високоморальних, заповзятливих особистостей, громадян своєї держави, які можуть самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації можливого вибору, прогнозуючи можливі наслідки для себе, довкілля, свого народу й України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтерактивні методи навчання: Навч. Посібник / За заг. ред. П. Шевчука і П. Фенриха. Щецін : Вид-во WSAP, 2005. 170 с.
2. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К. : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
3. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.П. Волкова. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
4. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. К., 2007. 144 с
5. Словник-довідник з професійної педагогіки / За ред. А.В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.